

OPILCI, FALEŠNÍ HRÁČI A MLSNÍ ŽROUTI aneb ZE ŽIVOTA NAŠICH PŘEDKŮ

Pavel Toufar

ÚVOD

„Pívali Čechové, pívali zhluboka; pívali, pívali, co je dnů do roka,“ uváděla sice jedna dávná veršovánka, ale pan Oldřich Častolar Dlouhoveský z Dlouhé Vsi sotva pletl nohama, a to mu ještě přistrčili knihu, kterou nazývali Pokutním registrem, aby se do ní podepsal, a navrch dokonce vepsal ještě nějakou moudrou myšlenku. Jak však má vládnout rukou držící brk, a jak ještě přemýšlet, aby zápis byl vydařený? Jenže jaképak dlouhé cavyky a rozmejšlení, rozmáchl se a napsal:

„Hej, bej, hej, bej, mé, mé, mé, bé, bé, bé.“

Nač si lámat hlavu vznešenými úvahami, jako třeba Jakub Krčín z Jelčan, který napsal:
„Cokoli děláš, s rozumem čiň a na konec mysl!“

Kdo má tomu rozumět a přemýšlet nad tím, když ve sklenici voní ohnivě červené víno?! Ze všech má nakonec pravdu pan Mikuláš Kořenský z Terešova, který držel panství Sedlec, když napsal:

„Och, co já rád dobrý víno piji!“

A že toho dobrého rakouského, uherského i rýnského vína u štědrého hostitele pana Petra Voka z Rožmberka teklo na Bechyni doslova proudem z půllitrových žejdlíků i větších konvic do skleněných pohárů a pozlacených koflíků. Učiněným hříchem by bylo neokusit. Zejména když šenkové nezahálejí a neustále dolévají – a také hostitel všechny bujaře pobízí.

Kdo porušil pravidla pijácké zábavy, musel k jáсотu ostatních vypít pohár navíc a podepsat se do pokutních register. Slušelo se také připsat nějaký vzkaz všem, kteří budou stránkami dříve nebo později listovat...

Halas se přenesl z hodovního sálu na nádvoří. Rozjaření páni nasedali na koně a mnohým pomáhali služebníci. Neslušelo se jet kočárem jako nemocní či bezmocí starci a ženy. Šlechtic nasedá na koně!

Pijácké zábavy odehrávající se na sídle Petra Voka z Rožmberka v Bechyni v sedmdesátých letech 16. století se mezi jihočeskými šlechtici proslavily. Petr Vok své hosty zval vždy osobním listem a neslušelo se pozvání nepřijmout – mnozí naopak toto pozvání dychtivě očekávali, protože každou takovou bujarou pánskou zábavu provázela výtečná pověst a přítomní na ni ještě dlouho vzpomínali vyprávěním nejrůznějších vydařených historek.

Podle některých názorů se vzorem bechyňských pitek staly pijácké zábavy proslavené od roku 1567 na zámku Ambras nedaleko Innsbrucku, který dal postavit někdejší český místodržitel Ferdinand II. Tyrolský pro svou milovanou choť Filipinu Welserovou. V takzvaných „trinkbücher“ neboli „pijáckých knihách“, které na zámku pečlivě uchovávají, najdeme totiž také zápisky některých českých šlechticů, přijatých do vydařeného Bakchova společenství. Někdy jsou tyto zápisy vtipné, avšak ponejvíce spíše krátké, často až strohé, nebo dokonce mravoučné. Petr Vok na Ambrasu nikdy nebyl – jeho

OPILCI, FALEŠNÍ HRÁČI A MLSNÍ ŽROUTI aneb ZE ŽIVOTA NAŠICH PŘEDKŮ

Pavel Toufar

starší bratr Vilém nejspíš v roce 1574, avšak od mládí se držel abstinence, tudíž na podobné radovánky nahlížel přísně a velice kriticky. Bujaré pijácké zábavy Petr Vok z Rožmberka patrně poznal při své kavalírské cestě na přelomu let 1562 a 1563 během pobytu na hradě Dillenburgu, kde hostům nabízeli na uvítanou stříbrný pozlacený pohár se 4 až 8 mázy vína. Abyste si udělali představu, pak vezte, že jeden máz český se tehdy rovnal takřka půldruhému dnešnímu litru. Každý z příchozích vznešených hostů se musel napít. Kdo rozlil, dostal na krk polovinu „dřevěné panny“, pil pak s ostatními dál a při odchodu musel zaplatit pokutu.

Na Ambrasu musel příchozí host vypít čtvrtlitrový pohár vína naráz jedním douškem, a teprve potom byl zapsán mezi členy Bakchova bratrstva. Přijímacího rituálu se mohly zúčastnit i ženy. Když však host nedokázal pohár vypít najednou, musel přípitek opakovat. Jinak nesměl odejít na hostinu nebo do zámeckého parku, kde byla vybudována proslavená Bakchova jeskyně.

Přípitky z plného poháru „až do dna“ byly ve značné oblibě dokonce už o celá dlouhá staletí dříve a sloužily ke všelijakým žertům panovníků.

Svědčí o tom například příkaz dánského krále Valdemara II. (1186–1213), manžela Markéty, která po svatbě přijala jméno Dagmar (Dánská), dcery knížete Přemysla Otakara I. a zapuzené Adléty Míšeňské. Roku 1232 vydal totiž Valdemar II. oficiální panovnické rozhodnutí, aby každý, kdo se rozhodne druhému připít, nejprve vyprázdnil svůj pohár, teprve poté si ho dal vrchovatě naplnit a po připítku ho znovu vypil do dna. Král se dozajista náramně bavil, když viděl některé slabší pijáky, jak se potýkají s jeho příkazem a především s plným pohárem. Zejména když šlo o pohár značně objemný.

V české šlechtické společnosti od druhé poloviny 16. století patřilo připíjení k dobrému společenskému tónu. Mnohdy se rozlišovalo připíjení „na uvítanou“ a připíjení „u stolu“, užívané při nejrůznějších příležitostech během hodování, kdy se připíjelo nejen na zdraví hodovníků a zejména hostitele, ale třeba také při vzpomínce na nepřítomnou osobu.

Už první připíjení mívalo svá pravidla. Hostitel pozvedl sklenici nebo pohár na uvítanou hosta a obřadně pronesl „připíjím“, což byla současně výzva, aby host vypil nabízenou sklenici nebo pohár, kterým se říkávalo „vilkum“ podle připítku na přivítanou, nazývaného rovněž „vilkum“ (někdyse uvádí také počestěné „vilkom“), což bylo odvozeno z německého „vilkomm“. Pokud by sklenici nevypil, nebo ji dokonce odmítl, vystavoval se určitému trestu – vše mohlo skončit vážnou roztržkou, pocití hluboké urážky, a dokonce soudní žalobou. Například moravský českobratrský aristokrat a přední politik Karel starší ze Žerotína (1564–1636) vyvolal velký skandál, když roku 1600 odmítl na hostině na Pražském hradě připít na zdraví císaře Rudolfa II. Podle rady Hanuše ze Švorcperka se pilo třikrát nebo čtyřikrát z plného poháru – samozřejmě do dna. Po každém napití bylo nutné nahlas především zcela zřetelně vyslovit: „Veselí bud' me!“

--- Ukázka z titulu ---

OILCI, FALŠNÍ HRÁČI A MLSNÍ ŽROUTI aneb ZE ŽIVOTA NAŠICH PŘEDKŮ

Pavel Toufar

Kdo to nezvládl, koktal, mluvil nesrozumitelně anebo vůbec, protože už nevládl jazykem, musel nakonec za veselého jásofu všech přítomných zaplatit pokutu.

